1 Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Europos LIETUVIS

Nr. 2(994). Londonas, 1968 — Lietuvos Laisvės Kovos — metų sausio mėn. 8 d. XXII metai

ATSISVEIKINIMAS

Žinia greit bėgo: mirė Lietuvos Ministeris Londone B. K. Balutis... Bėgo ji įvairiomis priemonėmis— telefonais, telegrafu, radiju, laikraščiais. Per tarpininkus ji DBLS Pirmininko rūpesčiu pateko į Associated Press biuletenius ir tuo keliu į įvairių kraštų spaudą. Dėl to tuojau grįžo kitos žinios: atvažiuoja su velioniu atsisveikinti ir pagarbos pareikšti jam lietuvių iš tolybių ir iš Britanijos įvairių vietovių.

Velionies B. K. Balučio palaikai iš ligoninės senu lietuvišku papročiu dar buvo parvežti į Lietuvos Pasiuntinybės patalpas, kur jis gyvas dirbo ir gyveno. Tom dienom iki laidotuvių Amerikos lietuvių atstovai dar iškėlė mintį B. K. Balučio palaikus išgabenti į JAV, kur žymiai daugiau lietuvių, bet velionies valia buvo atsigulti čia, šiame krašte, kur ilgiausiai būta, ir taip pat tarp lietuvių. Tiesa, tos Leytonstono kapinės — kur tik akis užmato, nudžiūvusios žolės stagarais pilkuoja, tačiau jose daug prilaidota lietuvių. Jau nemaža kryželių baltuoja ir tame kampe, kuris buvo gautas pastaraisiais metais vien tik lietuviams. Kur dabar lietuviai laidojami, vieta prižiūrima, žolė vis pakerpama, kad neužkerotų. Ten ir atsigulė Ministeris.

Į talką klebonui kun. J. Budzeikai ton sausio 5 d. laidotuvių ceremonijon buvo suvažiavęs visas būrys dvasiškių su prel. J. Gutausku prieky — kun. K. A. Matulaitis, kun. V. Kamaitis, kun. dr. S. Matulis, kun. A. Putcė. Pamaldų metu Lietuvių bažnyčia buvo pilna. Karstas pridengtas tautine vėliava, o prie katafalko —keturių skautų sargyba. Velionies nuopelnus pamoksle iškelia jo senas draugas prel. J. Gutauskas.

Koplyčioje prie kapinių atliekamos paskutinės maldos, kurios baigiamos Lietuvos himnu. Čia ir atsisveikinimo kalbos pasakomos. Diplomatijos vardu atsisveikina Diplomatijos Šefas Ministeris S. Lozoraitis, savo ir P. B. Varkalos — artimųjų bendradarbių — vardu Pasiuntinybės Patarėjas V. Balickas, glaudžiai su velioniu ilgus metus bendradarbiavę Estijos Ministeris Torma, Latvijos — charge d'affaire Ozolinš, savo ir žmonos vardu Amerikos Lietuvių Tarybos pirm. inž. A. Rudis, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos ir Neolituanijos vardu E. Bartkus, PLB Britanijos Krašto Tarybos pirm. prel. J. Gutauskas ir DBLS pirm. J. Vilčinskas.

Karstą iš bažnyčios ir iš koplyčios, vis taip pat apdengtą tautine vėliava, gausybės vainikų lydimą, neša skautai. Duobėje ant karsto beriama Lietuvos žemė, o paskui jau angliškoji. Didysis Dzūkas paliekamas vienas. Ne, ne vienas: šalia jo guli ir daugiau lietuvių. Šviežiai supiltąjį kapą pridengia vainikai.

Palikę didįjį Dzūką Ministerį ilsėtis, didelis būrys laidotuvininkų dar suplaukia į Lietuvos Pasiuntinybę, kur, kitų patalkinami, šeimininkė S. Balickienė ir P. B. Varkala visus lietuvišku papročiu pavalgydina ir pavaišina. Patarėjas V. Balickas, jau ir prieš tai neseniai sirgęs ir dabar vėl sunegalavęs, po laidotuvių išskuba namo. Visi kiti iš Pasiuntinybės skirstosi kas sau, minėdami velionį Ministerį ir šią liūdną dieną su visais jos įvykiais.

DIDELI JO DARBAI

DBLS pirm. J. Vilčinsko kalba atsisveikinant su velioniu Min. B. K. Balučiu

Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos Valdybos ir visų narių vardu lenkiu galvą prieš mūsų mielo Garbės Nario Lietuvos Ministerio Broniaus Balučio karstą.

A.a. Bronius Balutis pradėjo kovoti dėl lietuvių tautos laisvės dar prieš pirmąjį pasaulinį karą. Apsiginklavęs mokslu, jis dirbo lietuvių organizacijose Amerikoje ir redagavo laikraštį. Karui baigiantis, vyksta į Paryžių ir pradeda diplomatinę karjerą.

Įrašęs į Lietuvos Laisvės Varpą šūkį „O, skambink per amžius vaikams Lietuvos: tas laisvės nevertas, kas negina jos!", Min. Balutis visą savo ilgą gyvenimą tais šventais žodžiais ir vadovavosi.

Jis ne tik ligi pat savo paskutinio atodūsio kovojo dėl Lietuvos laisvės, bet mokė ir jaunesniąją kartą eiti tuo pačiu keliu. Daugelis mūsų asmeniškai pažino Min. Balutį gal prieš 30 metų, o kiti, kaip DBLS nariai, tik prieš 20 metų. Visi mes pastebėjome, kad jo nuolatinis rūpestis buvo Lietuvos ateitis. Jis stengėsi suburti nedideles mūsų pajėgas D. Britanijoje vieningam darbui — kovai dėl Lietuvos laisvės. Nors savo metu jis ir buvo tam tikros srovės žmogus, bet, bendraudamas su mumis Londone, jis visus laikė lygiais ir reikalingais, siekiant didžiojo tikslo.

Ypač jis buvo prisirišęs prie jaunimo, skautų ir prie D. Britanijos Lietuvių Sąjungos, kuri buvo su jo palaiminimu įsteigta prieš 20 metų.

Dar prieš 9-10 mėnesių, jau gulėdamas ligonio patale, Min. Balutis labai džiaugėsi, kad D. Britanijos lietuviai anuo kritišku metu pasirodė tikrai verti laisvės. Per tuos kelis mėnesius, jau labai sunkiai sirgdamas, Min. Balutis kėlėsi iš lovos ir atliko būtiniausius darbus, davė mums vertingų patarimų, kaip elgtis sudėtingoje padėtyje.

Ministeriui Balučiui mirus, mes netekome ne tik buv. nepriklausomos Lietuvos atstovo D. Britanijoje, — mes netekome žymiai daugiau. Mes netekome žmogaus, kuris tėviškai rūpinosi visais lietuviais D. Britanijoje ir Europos žemyne. Mes netekome prityrusio diplomato, politinio veikėjo, nepamainomo patarėjo mūsų kovoje dėl Lietuvos nepriklausomybės.

Savo nuveiktais darbais min. Balutis paliko „vaikams Lietuvos" paminklą patvaresnį, negu mes sugebėsime pastatyti ant jo kapo. Lietuvių tauta niekad neužmirš savo ištikimo sūnaus. Kai po ilgų vergijos metų Karo Muziejaus bokšte vėl sujudės Laisvės Varpas, min. Balučio vardas, kaip ir jo į varpą įrašytieji žodžiai, skambės amžiais.

D. Britanijos Liet. S-gos Valdybos vardu noriu pareikšti gilią užuojautą Velionies dukteriai, giminėms, artimiesiems, draugams ir bendradarbiams. O a.a. Min. Balučiui — tegu Tau būna lengva ši žemelė.

SPAUDA APIE MIN. BALUČIO MIRTĮ

Tarptautinė telegramų agentūra Associated Press, pagal mūsų suteiktąją informaciją apie Min. B. K. Balučio mirtį pirmadavė šią liūdną žinią viso pasaulio spaudai.

Amerikos lietuvių dienraščiai „Naujienos" ir „Draugas" tą žinią pranešė sausio 2 dieną. „Draugas" mini Associated Press pranešimą.

Sausio 2 d. trumpus pranešimus apie Ministerio mirtį išsispausdino Londono dienraščiai „The Times", „The Daily Telegraph" ir „Dziennik Polski".

Sausio 4 d. „Dz. Polski" vėl apie tai parašė, pridurdamas, kad dėl Min. Balučio mirties liūdi D. Britanijos lietuviai. Žinutės pabaigoje sakoma: „Dziennik Polski dėl šio skaudaus nuostolio siunčia nuoširdžią užuojautą lietuvių bendruomenei Didž. Britanijoje".

FONDAS B. K. BALUČIO PAMINKLUI

P. B. Varkala iškėlė mintį sutelkti Britanijos ir JAV lietuviškose visuomenėse lėšų pastatyti a.a. Ministeriui B. K. Balučiui paminklą. Pats jis tam reikalui skiria 50 svarų.

Jis taip pat jau tarėsi su į B. K. Balučio laidotuves atvykusiais JAV lietuvių atstovais, kurie tą mintį palankiai sutiko.

Vėliau, kaip pasakoja fondo sumanytojas P. B. Varkala, bus sudaryti čia ir JAV atskiri komitetai, kurie tarsis ir derins savo veiklą.

GAUSIAI LANKOMAS A.A. MINISTERIO B. K. BALUČIO KAPAS

Sekmadienį, sausio 7 d., gausiai lankė a. a. B. K. Balučio kapą tie, kurie negalėjo dalyvauti laidotuvėse. Daugumas dar atvežė gėlių, nors kapas jau ir taip paskendęs daugybėje vainikų.

O vainikai uždėti Amerikos Tautinės Sgos, Korp. Neo-Lithuania, Lietuvos Diplomatijos Tarnybos, Skotijos lietuvių, DBL Bendruomenės, Lietuvių Skautų Sąjungos ir Anglijos Rajono, DBLS, Bradfordo Vyties klubo ir Bradfordo bendruomenės, Manchesterio klubo, Ramovėnų ir DBLS skyriaus, Stoke-on-Trent ramovėnų, Dainavos Sambūrio, DBLS Birminghamo skyriaus, DBLS Coventrio skyriaus, DBLS Boltono skyriaus — Banio, Derbio LAS ir DBLS skyrių, Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio, Londono Sporto ir Socialinio klubo, Juozo ir Marijos Bačiūnų, Petro ir Melitos Varkalų, A. Navicko, J. ir E. Vilčinskų, Bob ir Dolly, Norkaičių.

Be to, dar buvo trys gražūs didžiuliai vainikai, bet jų užrašai nusimetę.

Vienas be užrašų turi būti Nottinghamo lietuvių.

Vainikuose yra labai gražių įrašų. Tie įrašai bus vėliau nuimti nuo vainikų ir dėžutėse užkasti į paminklo pamatus, kai jis bus statomas.

S. Kasparas

VIETON VAINIKO

Atiduodamas paskutinę pagarbą Ministeriui Balučiui, vieton vainiko ant jo kapo dr. J. Mockus paaukojo Tautos Fondui 5 svarus.

VIETOJE GĖLIŲ — PAMALDOS

Londono Lietuvių Meno Sambūris „Londono Vaidila" vietoje gėlių prie a.a. Min. B. K. Balučio karsto paskyrė keturis svarus pamaldoms už velionies sielą.

V. Zdanavičius, Sambūrio sekr.

Paryžius, 1968 m. sausio 2 d.

LIETUVOS PASIUNTINYBEI LONDONE

Įg. ministerio p. B. K. Balučio, Lietuvos Pasiuntinio Londone ir Lietuvos diplomatinės Tarnybos dekano amžiumi, mirtis yra mums visiems didžiai skausmingas nuostolis.

Jo asmenybė, kuri mano atsiminimuose iš pat vaikystės laikų visuomet buvo susieta su nepriklausomos Lietuvos kilniais pionieriais, turėjo iki paskutinio momento didelį autoritetą ir svorį Lietuvos byloje. Jo išnykimas, ypač dabartiniu sudrumstu politiniu periodu, bus ypač jaučiamas. Vakarų Europos sektoriuje kiekvienas pripažintas Lietuvos interesų gynėjas yra brangus. Balučio netekimas reikalautų visas esamas pajėgas susiburti. Min. Balutis buvo lyg ąžuolas, kurio giliai įleistos lietuviškos šaknys į Vakarų Europos žemę liks tvirtu pagrindu tolimesnei veiklai.

Prašau Lietuvos Pasiuntinybę Didžiojoje Britanijoje priimti mano gilios užuojautos žodžius, kurie skiriami ir visai Anglijos lietuvių bendruomenei. Ji Balučio asmeny neteko vienos iš savo šviesiausių figūrų.

Jurgis Baltrušaitis

Pavergtieji J. Tautoms

„Pavergtųjų Europos Tautų Seimas dar kartą kreipiasi į Jungtines Tautas, kviesdamas:

a) įtraukti į Jungtinių Tautų Visuotinio Susirinkimo darbotvarkę klausimą dėl komunistinių režimų pavergtuose Rytų-Vidurio Europos kraštuose daromų Visuotinės Žmogaus Teisių Deklaracijos principų laužymo ir nustatyti tos deklaracijos įgyvendinimo priemones;

b) paskatinti visuotinį apsisprendimo teisės panaudojimą, kad demokratinės institucijos būtų kuriamos laisvu žmonių valiai atsakingų vyriausybių išsirinkimu".

Tokia rezoliucija buvo priimta Pavergtųjų Europos Tautų Seimo viešame Generalinio Komiteto posėdyje 1967 m. gruodžio 8 d. New Yorke. Posėdis buvo skirtas paminėti devynioliktajai metinei sukakčiai nuo Visuotinės Žmogaus Teisių Deklaracijos paskelbimo.

Pagrindžiamojoj rezoliucijos daly primenama, kad:

1) J. T. Organizacijoj dalyvaujančios valstybės yra pasižadėjusios „gerbti ir saugoti žmogaus teises bei visų pagrindines laisves";

2) J. T. Organizacijos tikslas yra — „ugdyti draugingus santykius tarp valstybių, pagrįstus tautų lygių teisių ir jų apsisprendimo principų gerbimu";

3) komunistiniai režimai Albanijoj, Bulgarijoj, Čekoslovakijoj, Estijoj, Latvijoj, Lenkijoj, Lietuvoj, Rumunijoj bei Vengrijoj, nors ir sušvelninę prievartos bei priespaudos įtampą ir būdus, tebelaužo ir tebeslopina tose valstybėse pagrindines žmogaus teises ir laisves;

4) šiuo metu, kai vis didesniam buvusių kolonijinių kraštų skaičiui suteikiama visiška valstybinė nepriklausomybė, tos teisės vis dar tebėra atimtos Rytų-Vidurio Europos tautoms;

5) tuose prievartaujamuose kraštuose praskambėję intelektualų, rašytojų ir menininkų protesto balsai, reikalaujantieji laisvės pasisakyti, liudija, iki kokio dar nepakenčiamo laipsnio Rytų-Vidurio Europoje yra įsivyravusi minties kontrolė.

Šio viešo posėdžio paskirtį apibūdino P. E.T. Seimo pirmininkas G. M. Dimitrovas, o pateiktąją rezoliuciją išsamiai pagrindė čekoslovakų delegacijos pirmininkas J. Letrich. Rezoliucija ir pareiškimų tekstai pateikti Jungtinių Tautų bei kitoms tarptautinės politikos institucijoms ir eilei tarptautinių problemų tyrėjų bei sprendėjų.

(ELTA)

PARDUOTAS LIETUVOS AUKSAS

Anglų spauda praneša, kad sausio 5 d. Londone buvo pasirašyta anglų-rusų sutartis, dėl kurios buvo provizoriškai sutarta Kosygino vizito Londone metu 1967 m. vasario mėn. Tada buvo sutarta dėl atsiskaitymo už prieškarines skolas, kilusias dėl Baltijos respublikų prijungimo prie S. Sąjungos.

Kaip rašo Finance Times, Estijos, Latvijos ir Lietuvos valstybių auksas, kurio vertė siekė 6 mil. svarų, buvo parduotas praeitų metų liepos mėnesį. Gautieji už auksą pinigai dabar neša palūkanas. Ruošiamas įstatymas pinigams paskirstyti, kad būtų apmokėtos skolos anglų firmoms, kurios buvo investavusios Baltijos respublikose ar Sov. Sąjungoje, ir nukentėjo jų turtą nacionalizavus.

Septynios DIENOS

Kipro turkiški reikalai

Remiami Turkijos vyriausybės, Kipro salos turkai pradėjo organizuoti savo administraciją, kuri pasiryžusi tvarkyti savuosius.

Graikiškoji salos dauguma tuo nepatenkinta ir šitokį nepriklausomos administracijos sudarymą laiko Turkijos kišimusi į Kipro reikalus.

Priemonės doleriui apsaugoti

Prez. Johnsonas ėmėsi priemonių JAV doleriui sustiprinti — suvaržė išlaidas užsieniuose.

Tos priemonės atsilieps ir kitų kraštų ekonominiam gyvenime.

Naminis nesusipratimas

Sovietų laikraštis „Izvestija" ispanų komunistams buvo pasiūlęs remti monarchistus, nes tuomet galima būtų susilaukti daugiau demokratinių laisvių.

Pasipiktinę ispanų komunistai pareiškė protestą, ir tada laikraštis atsiprašė.

Juodojo širdis baltajam

Pietų Afrikoje vėl senyvam ir ligotą širdį turėjusiam žmogui buvo įtaisyta jauno, dėl kitų priežasčių mirti turėjusio žmogaus širdis.

Be kita ko, juodojo širdis įtaisyta baltajam.

Neramumai ir sukilimai

Indonezijos vyriausybė nusiuntė daugiau kariuomenės į vakarinį Irianą, kur džiunglėse veikia sukilėliai prieš centrinę vyriausybę.

Neramumai taip pat vyksta Javos saloje ir Borneo.

Prieš trisdešimt metų

Britanijos ministerių kabineto protokolai su įvairiais priedais ligi šiol galėjo būti prieinami pašaliečiams tik po 50 metų. Dabar laikas sutrumpintas iki 30 metų, dėl to pasidaro prieinami daugumas ligi šiol viešumai nežinomų dokumentų iš 1922-1937 metų.

Remdamiesi tais dokumentais, laikraščiai jau iškelia visą eilę Britanijai nemalonių dalykų. Pavyzdžiui, nurodoma, kad Edenas, norėdamas prisigerinti Musoliniui, siūlė Italijai dalį Abisinijos. Dėl piniginių dalykų Britanijos vyriausybę 1931 m. šokdino JAV bankininkai. 1936 m. buvo stengiamasi nuolaidomis susitvarkyti su Hitleriu.

Taika Vietname?

Šiaurės Vietnamo vadai tvirtina, kad jie tarsis dėl taikos, jei amerikiečiai sustabdys bombardavimus.

Sovietų diplomatija sujudusi veikti. Amerikiečiai irgi svarsto klausimą.

Nesusipratimai su sovietais

Anglas mokytojas Brooke sovietų buvo nuteistas 5 metams kalėti už antisovietinės literatūros įgabenimą. Jis laikomas koncentracijos lageryje, ir Britanijos vyriausybė nuolat reikalauja, kad jis būtų paleistas. Sovietai sutinka su sąlyga, kad už tai jiems būtų atiduoti Britanijoje ilgiems metams nuteistieji du sovietų šnipai Krogeriai.

Kadangi britai taip nesutinka ir vis reikalauja savo piliečio, „Izvestijose" buvo pagrasinta, kad Brooke galės būti dar kartą teisiamas ir dabar jau kaip šnipas.

Kitas reikalas yra britų žvalgyboje dirbusio ir sovietams šnipinėjusio Philbio atsiminimai. Sovietai užsienių leidykloms vis dėlto įpiršo net dvi tų atsiminimų versijas.

Gripas siaučia

Kai kuriuose Britanijos rajonuose pradėjo siausti gripas.

Šįkart yra užėjęs vadinamasis Azijos tipo gripas. Tokie jau yra siautę 1957 ir 1947 metais.

Su liūdesiu minime mirtį

Didžiojo Lietuvių Tautos ir Nepriklausomos Lietuvos Valstybės Vyro — ilgamečio Nepaprasto Pasiuntinio ir Įgalioto Ministerio,

BRONIAUS KAZIO BALUČIO,

valstybininko, visuomenininko ir laikraštininko, vis dirbusio, kad krašto laisvės pagrindai būtų užtikrinti, kad žmonių gyvenimas jame šviesėtų ir turtėtų, kol Lietuva buvo laisva, ir vis kovojusio iš paskutiniųjų jėgų ir iki paskutinės valandos, kad būtų grąžinta laisvė, kai Lietuvai buvo primesta svetimųjų vergija.

Buv. „Pienocentro" Pirmininkas J. Glemža ir Bendradarbiai

Brangiam prieteliui ilgamečiam Lietuvos Pasiuntiniui Londone

MINISTERIUI B. K. BALUČIUI mirus,

šeimos nariams ir kitiems artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškia

Norkaičių šeima

Lietuvos Varpu vis skambinusiam lietuvių tautai ir jos vaikams, Lietuvos Ministeriui

BRONIUI KAZIUI BALUČIUI mirus,

reiškiame čia savo didį liūdesį, kad netekome jo.

Nottinghamo lietuviai

Su netekimo ir liūdesio jausmu sutinkame mirtį didžiojo Lietuvos Vyro

BRONIAUS KAZIO BALUČIO,

Nepaprasto Lietuvos Pasiuntinio ir Įgalioto Ministerio Britanijai.

DBLS Derbio Skyriaus Valdyba ir nariai

Dėl Lietuvos laisvės kovų pozicijose visą savo gyvenimą išbuvusio

B. K. BALUČIO mirties

gedime ir liūdime.

DBLS Ketteringo Skyrius

Sujaudinti ir su liūdesiu minime mirtį Lietuvos Ministerio Britanijai

BRONIAUS KAZIO BALUČIO,

Didžiojo Lietuvio, kuris visą savo ilgą gyvenimą skyrė lietuvių tautai ir Lietuvai.

Bradfordo Lietuvių „Vyties" Klubas

VILNIAUS ROMANAS

Mykolas Sluckis yra viduriniosios kartos Lietuvos rašytojas, literatūrinę savo veiklą pradėjęs jau pokarėje, pradžioje rašęs, rodos, vien vaikų literatūrą, vėliau kritikos ir skaitytojų dėmesį palaipsniui atkreipdamas savo „rimtomis" novelėmis, apysakomis, romanais. Šiandieną jis Vilniuje yra pripažintas vienu geriausiųjų šiuolaikinių lietuvių grožinės prozos meistrų, kurio veikalai, be to, yra išversti į rusų, vokiečių ir kitas kalbas.

Užsienio lietuviuose rašytojas M. Sluckis yra, palyginti, mažai pažįstamas. Jo proza iki šiol dar, berods, nebuvo perspausdinta išeivijos spaudoje, jo kūryba svetur nebuvo nė plačiau aptarta (išskyrus tik ilgesnėje apžvalgoje australiškuose „Tėviškės aiduose"). Į Myk. Sluckio literatūrinius sugebėjimus dėmesį teatkreipė tas, palyginti, nedidelis būrelis, kuris nuolatos domisi, seka ir seikėja lietuvių grožinę literatūrą — šiapus ir anapus.

Viešai kalbėti apie Myk. Sluckio kūrybą išeivijos spaudoje šiandieną yra gana sudėtingas uždavinys. Mykolas Sluckis yra komunistas, ir tai jo kūryboje, be abejo, pastebime. Bet tuo pačiu metu jis yra ir geras rašytojas, kuriantis labai gera lietuvių kalba, lietuviškomis temomis. Iš vienos pusės Salemo dvasia, o iš kitos — jausminis negebėjimas meno kūrybą skirti nuo politikos (šiuo atveju, beje, kalbame apie šiapus) nepalengvina dabartinių Lietuvos rašytojų aptarimo užsienio lietuvių spaudoje.

Kalbant apie Mykolą Sluckį, kažkodėl prisimena daugiatomės Žmogiškosios komedijos kūrėjas prancūzas Balzakas. Žinoma, tai dviejų visiškai skirtingų literatūrinių braižų autoriai. Skirtingi tų dviejų rašytojų ne tik stilius, talentų pobūdžiai, bet ir žvilgsniai į savo gyvenamąją aplinką ir į savo bendralaikius žmones, kuriuos jie savo raštuose vaizdavo. Nors negrynai kūrybinėje srityje peršasi noras tokius skirtingus rašytojus lyginti.

Balzakas gyveno ir kūrė porevoliucinėje Prancūzijoje, kurioje jau riedėjo karalių galvos, kuri jau išgyveno jakobinų teroro laikmetį ir bonapartizmo tvaikulį. Monarchija anuometinėje Prancūzijoje jau buvo nebesugrįžtamai mirusi, bet Balzakas, tas didelis, įžvalgus realistas rašytojas, buvo užsispyręs rojalistas — karalininkas, savo politinėm pažiūrom visiškai nesiderinąs prie ano meto visuomeninės raidos ir piliečių daugumos. Bet laikas parodė, kad Balzakas buvo ir išliko didelis rašytojas, lemiamai prisidėjęs prie prancūzų literatūros raidos. Šiandieną Balzako politinės pažiūros jau beveik visiškai pamirštos, reta enciklopedija jas prisimina, bet jo raštai išliko, jo sukurtieji veikėjai ir jų aplinka dar šiandieną gyvai liudija, kokia buvo 19 šimtmečio prancūzų visuomenė ir jos žmonės.

Mykolas Sluckis rašo apie šios dienos Lietuvos žmones ir savo kūryba liudija, kokioje visuomenėje jie šiandieną gyvena. Nekalbėdami apie kitus veikalus, atsiverskime jo romaną „Adomo obuolys" (Vaga, Vilnius, 1966m., 450 psl.), kuris, tur būt, aplamai laikytinas vienu geriausių lietuviškų romanų.

„Adomo obuoly" Sluckis gilinasi į dabartinius Lietuvos žmones. Romano pagrindiniai veikėjai yra viduramžis mokslininkas Augustinas Kamanis ir jo žmona Genė. Kartu su jais, romano puslapius verčiant, pro skaitytojo akis praeina visa eilė kitų asmenų: mokslininkų, karjeristų, kekšelių, buvusių klierikų, tarptautinio masto inžinierių, studentų... Tai ištisa veikėjų galerija, savotiškas dabartinės Vilniaus lietuvių visuomenės skerspiūvis, bet kone visi jie priklauso tam visuomenės klodui, kurį sociologai vadina viduriniąja klase arba, senoviškiau išsireiškus, buržuazija.

Mykolas Sluckis yra psichologizuojantis rašytojas, jis stengiasi įžvelgti, kodėl tie jo žmonės elgiasi taip, o ne kitaip, kokią įtaką jų asmenybių susidarymui turėjo ir turi jų praeitis, vaikystė, aplinka. Jis rausiasi po savo veikėjų pasąmonę ir savo pasakojime sėkmingai naudoja vadinamąjį „sąmonės srauto" metodą, kurį kadaise įpilietino James Joyce. Sąmonės srautas, kada autorius skrupulingai, iki mažiausių smulkmenų registruoja kiekvieną savo veikėjo mintį, net pačią smulkiausią ir, rodos, bendram veikalo vyksmui visiškai nereikšmingą, į lietuvių literatūrą, žinoma, jau anksčiau buvo atėjęs, bet Sluckis jį naudoja įtikinamai, saikiai, įtaigiai.

Tačiau „Adomo obuolys" nėra vien tik psichologinis romanas, kaip, pavyzdžiui, Dostojevskio „Nusikaltimas ir bausmė", kurio problematika ir žmogaus psichės nagrinėjimas yra visuotinis, iš tiesų nesusietas vien tik su viena kuria visuomenės klase, tauta ar istoriniu laikotarpiu. Sluckio veikėjai yra dabartinio Vilniaus gyventojai, jie yra tokie, o ne kitokie, nes jie gimė, augo, brendo, vystėsi dabartinėje Lietuvoje. Visi jie pergyveno karą, vokietmetį, pikčiausias Stalino teroro dienas, ir visa tai juose paliko savo pėdsakus, nuo kurių nė vienas nesugeba pabėgti.

Mykolas Sluckis yra geras rašytojas. Nė vienas jo veikėjas nėra vien tik geras arba vien tik blogas. Pagaliau jis jų nė nededa ant kokių nors svarstyklių, bet vaizduoja tokius, kokie jie jam šiandieną atrodo, ir gilinasi į klausimą, kodėl jie yra tokie, o ne kitokie. O skaitytojas vis dėlto gali pajusti nūdienių Vilniaus lietuvių gyvenimo pulsą, jis įtiki romano veikėjų tikrumu, gyvenimiškumu, žmogiškumu.

Skaityti „Adomo obuolys", gal būt, nėra labai lengvas. Tai ambicingas kūrinys, iš skaitytojo reikalaująs tam tikrų pastangų. Bet šitą Vilniaus romaną perskaitęs, skaitytojas, tur būt, šiek tiek geriau supras, koks yra dabartinis vidurinio amžiaus Lietuvos inteligentas.

R. E. Maziliauskas

BAIGĖ STUDIJAS

Regina Sakalauskaitė 1967 m. lapkričio 21 d. Miuncheno universitete įsigijo gamtos mokslų diplomą.

R. Sakalauskaitė yra gimusi 1941 m. spalio 10 d. Kaune. 1961 m. baigė Vasario 16 gimnaziją ir pradėjo Miunchene studijuoti gamtos mokslus —biologiją, chemiją. Dabar pradėjo ruošti disertaciją apie amarą.

Regina Sakalauskaitė aktyviai reiškiasi Vokietijos Studentų Ateitininkų Sąjungoje, Vok. Liet. Studentų Sąjungoje ir skautuose.

Juozas Naujokas 1967 m. rudenį Heidelbergo universitete įsigijo chemijos diplomą.

J. Naujokas yra gimęs 1940 m. balandžio 24 d. Tauragėje. 1960 m. baigė Vasario 16 gimnaziją ir pradėjo Heidelberge studijuoti chemiją. Šiuo metu ruošia disertaciją chemijos daktaro laipsniui įsigyti.

Juozas Naujokas yra aktyvus Vokietijos Liet. Stud. Sąjungos valdybos narys.

AKTORIUS KAZ GARAS

Hollywoodo filmų direktorius Hal Wallis, akademinių premijų pripažintas vienu geriausių, visada pasirenka savo filmams ir geriausius aktorius. Jis pasirinko Julijos ir Prano Gaižučių iš Kauno sūnų, kuris dabar sparčiai garsėja filmų pasaulyje.

Kaz Garas (toks jo filmų pasaulyje vardas), imigrantų Amerikoje vaikas, Lietuvą paliko devynerių metų, trumpai gyveno Austrijoje ir išaugo į vyrus Brooklyne ir Waterbury, Connecticut; lankė katalikišką mokyklą, dalyvavo amerikiniuose sportuose, dirbo sporto krautuvėse ir atsitiktiniuose teatro pastatymuose. Penkiolikmetis Kazys nutarė būti aktorium, kai jam teko dalyvauti James Dean's „Rebel Without A Cause". Po dviejų metų Centriniame Connecticut „koledžiuje" jis jau dalyvavo Long Island, New York, vasaros teatre „Blue Denim", „The Happiest Millionaire", „View From The Bridge" ir kituose pastatymuose. Po poros metų baigęs aukštąjį mokslą, nesiveržė į jokią profesiją: dirbo atsitiktinius darbus (raštininko, padavėjo ir pan.), vis svajodamas iškilti aktorium. Pirmas tikrai profesinis jo pasirodymas buvo „Portrait of an Artist", paskui — „Andorra". 1964 m. jam jau teko dalyvauti rezortuose statomame „A Streetcar Named Desire", kiek vėliau — televizijos fimuose „The Doctors and the Nurses", „Mr. Broadway", „The Wives".

Su žmona persikėlęs į Hollywoodą, studijavo vaidybą ir UCLA lankė vakarais piešimo klasę, bet vis siekė vaidybinės karjeros.

Pagaliau jis pateko į Paramount Film Service Limited in London, England, Afrikoje sukamą (Kenya) filmą pagrindinei rolei, kur jis puikiai suvaidina jauno amerikiečio rolę, greta naujos žvaigždės Gabrie lla Licudi ir garsaus Stewart Granger. Filmas vadinasi „The Last Safari", pagamintas daugiausia primityviausioj Afrikos daly, su vietinių šokiais, vaizduojąs amerikietį „playboy", su įvairiais jo nuotykiais, kurį gerai išreiškia lietuvis Kaz Garas.

Alė Rūta

JUOZAS KAIRYS 65 M. AMŽIAUS

Teisininkui Juozui Kairiui 1967 m. spalio 20 d. sukako 65 m. amžiaus. Sukaktininkas yra gimęs 1902 m. Švenčionyse. Baigęs Vytauto Didžiojo Universitete teisės mokslus, teisėjavo Kaune ir Vilniuje. Su kitu išvertė ir spaudai paruošė Hamurabio kodeksą. Lietuvoje dirbo ateitininkuose, pavasarininkuose, skautuose ir Darbo federacijoje.

Tremtyje iki 1965 m. buvo Vliko V. Tarybos nariu, Liet. Teisininkų draugijos pirmininku. Dabar aktyviai dirba Laisvųjų žurnalistų egzilų sąjungoje, Europos unijoje ir kt. organizacijose, organizuoja įvairiuose Vokietijos miestuose egzilų spaudos parodas.

J. Kairys yra Bendruomenės teisinis patarėjas.

1968 M. LIET. STUDIJŲ SAVAITĖ

XV Liet. Studijų savaitės paruošimo organizacijų posėdis įvyko 1967 m. gruodžio 17 d. Romuvoje. Nutarta ir sekančiais metais ruošti Studijų savaitę.

Laikas:**1968 m. rugpiūčio 4-11 d.d.**

Vieta: Vasario 16 gimnazijos patalpos.

Tema: Lietuvos gyvenimo penkiasdešimtmetis ateities perspektyvoje.

Pramatyta visa eilė įdomių paskaitų, pranešimų, ekskursijų ir kt. programos punktų. Išrinkta ir Rengimo komisija iš A. Grinienės, A. Bartusevičienės ir A. Krivicko.

SEKMADIENIO RIMČIAI

DIEVO APVAIZDOS RANKA

Kol žmogus nori padaryti ką nors didingo ir patvaraus, naudoja dideles tam priemones. Kitaip yra su Dievo Apvaizda. Dievo išmintis panaudojo bemokslę 14 metų mergaitę Bernadetą Liurde 1858 m. Prancūzijai ir daugybei žmonių prie Dievo gražinti. Jai apsireiškė Švč. Dievo Motina Marija vasario 11 d., išmokė ją kalbėti Rožinį už nusidėjėlių atsivertimą. Gausūs, tikri ten įvykusieji Dievo malonės stebuklai, kurių nei gydytojai nepajėgia moksliškai išaiškinti, kas metai sutraukia tūkstančius ir milijonus maldininkų.

Fatimoje 1917 m. Dievo planams patarnavo 3 mažamečiai piemenėliai. Ir jiems apsireiškė Marija. Pirma laiko praneštą dieną (X.13) per 70.000 žmonių matė vadinamąjį „saulės šokį", kai atrodė, jog saulė smarkiai artėja į žemę ir staiga susilaiko. Portugalija religiškai atgijo, o už išprašytas malones dėkingieji žmonės pastatė apsireiškimo vietoje didingą šventovę, į kurią 1967 m. buvo atskridęs pop. Paulius VI.

Dievo Apvaizdos ranką galime pajusti Dievo Tarno arkiv. Jurgio Matulaičio gyvenime. Iš mažų nereikšmingų smulkmenų jo asmuo sužibo Vilniuje, Lietuvoje ir net plačiai pasaulyje. Tiesa, jis mirė prieš 41 metus, bet jo šventumo garsas smarkiai plinta.

Norėčiau atpasakoti santraukoje, kaip jis pateko į Vilniaus vyskupus. Nuo 1907 m. Vilnius neturėjo savo teisėto vyskupo, nes rusų caro valdžia ištrėmė vyskupą baroną von Roppą, o vyskupiją pavedė valdyti prelatui Kazimierui Michalkevičiui.

Užėjo 1914 m. pasaulinis karas. Iš Friburgo į Marijampolę buvo grįžęs prof. kun. Jurgis Matulaitis ir ten davė kunigams rekolekcijas. Varšuvos arkivyskupas pakvietė kun. prof. Matulaitį-Matulevičių pravesti Varšuvos kunigams rekolekcijas. Išskubėjo ten. Susilaukė gražaus pasisekimo. Dėkojo jam kunigai ir arkiv. A. Kakowskis, o jis, žinodamas kunigų marijonų iki tol slaptą veiklą, atidavė marijonams valdyti išnykusių kamendulių vienuolyną Bielanuose. Besitvarkant naujose patalpose, užėjo karas. Jis sulaikė kun. Jurgį Varšuvoje - Bielanuose, kur jis įkūrė 200 našlaičių prieglaudą, mokyklą, kuri vėliau virto gimnazija.

Besirūpindamas našlaičiais, kun. Jurgis elgetavo jiems miesto įstaigose, okupacinėje vokiečių valdžioje, susipažino su apaštališkuoju vizitatorium A. Ratti, būsimuoju pop. Pijum XI.

Lietuvos Valstybės Taryba ėmė veikti 1917 m. rugsėjo mėn. Ji susirūpino sostinės vyskupu. Okupantai vokiečiai delsė, o lenkai stengėsi Romoje įpiršti į Vilniaus vyskupus savo žmogų. L. V. Tarybos nariai gerai pažinojo kan. A. ir išstatė jo kandidatūrą. Jis buvo priimtinas vokiečiams, bet tarybos įgaliotiniai Miunchene iš nuncijaus E. Pacelli sužinojo, kad šv. Sostui kan. A. nepriimtinas, o Roma mielai sutiktų, jei Taryba pasiūlytų į Vilniaus vyskupus marijonų vyriausią vadovą kun. prof. Jurgį Matulaitį.

Tos visos derybos ėjo slapta. Kun. prof. Matulaitis nė nenujautė, kad yra kandidatas į Vilniaus vyskupus. Jis atvyko iš Varšuvos į Vilnių kovo 1 d. 1918 m. Atsilankęs pas vyskupijos valdytoją, pirmukart išgirdo, kad jis būsiąs Vilniaus vyskupas. Kovo 2 d. atvyko į Kauną klierikams ir žmonėms rekolekcijų duoti. Iš vysk. Pr. Karevičiaus aiškiai sužinojo daugiau smulkmenų dėl savo kandidatūros į Vilnių. Dabar jis išvystė plačią veiklą, kad tik netektų jam būti Vilniaus vyskupu. Tos sau malonės prašė, rašydamas 1918 m. birželio 6 d. marijonams į Varšuvą, kad jie gelbėtų jį iš tos nelaimės. Deja, turėjo paklusti popiežiui ir nuo 1918.XII.8 būti Vilniaus ganytoju.

Jo erškėčių kelias Vilniuje ypač sužibėjo po jo mirties, kai buvo gauta daugiau žinių, ką jis turėjo iškentėti, besirūpindamas žmonių išganymu.

Kun. K.A. Matulaitis, MIC

JONAS NORKAITIS 75 M. AMŽIAUS

Ekonomistui Jonui Norkaičiui 1967 m. lapkričio 25 d. sukako 75 m. amžiaus. Sukaktininkas yra gimęs 1892 m. Pervazninkų kaime, Šakių apskrityje. Baigęs Marijampolės gimnaziją, studijavo matematiką ir fiziką Petrapilyje. Vėliau dirbo Finansų ministerijos įgaliotiniu Klaipėdos krašte, nuo 1925 m. Finansų ministerijos prekybos departamento direktoriumi ir nuo 1936 m. Užsienio reikalų ministerijos ekonomijos departamento direktoriumi. Dalyvavo visoje eilėje ekonominių organizacijų ir daug kitų vadovavo Lietuvos delegacijoms ekonominėse derybose su kitomis valstybėmis.

Išeivijoje dirbo kaip Vliko narys, Liet. Raudonojo Kryžiaus pirmininkas, PET Seimo narys ir kt.

K. BARĖNAS

ATOSTOGOS

(2)

Laukais ir miesteliais traukinys tolo nuo paniūrusio Intrighamo. Nuo Chesterio traukinį pasitiko žuvėdros ir pasikeisdamos atlydėjo iki Bangoro. Pro traukinio langą Drabišis šen ir ten matė niūksančius Valijos kalnus ir jūros plotus ir tartum miršo savo nerimą ir visą nykumą. O kai nuo Bangoro autobusas rangytais keliukais bėgo į tą atostoginį miestelį, Drabišį apipuolė naujos mintys. Ten, žiūrėk, ganosi avys, ten karvės, o čia ties pačia kelio siaurumėle medžių šakos nušluoja dulkėtą autobuso langą. Kad tik nenukristų pakriūtėn! Drabišis nori gyventi, nori pakalbinti karves ir avis ir laukuose stipriai atsikvėpti. Jau gražus dešimt metų, kai jis iš miesto vasarą buvo parsiradęs namo ir paskutinį kartą matė tą juodmargį dveigį buliuką, kurio jau bijodavo Tursų Katrelė, anuomet jo vienatinė, atėjusi pakrūmėmis iki vieškelio išlydėti savo Juozo, vis kad tas buliukas netoli tvoros dairėsi, tai ji ir suko tolyn nuo tako. Tokių juodmargių, ana va, visas būrys pasidraikęs graužinėja. Tik, rodos, reikia, kad dar Katrelė pamotų ranka iš kurios nors tarpuvartės, tai ir, rodos, namai būtų svetur atėję jo ieškoti ir parsivesti ir vėl užvilkti policininko drabužius, kuriuos jis nešiojo Gulbinuose paskutiniuosius kelerius metus, grįžęs iš kariuomenės ir nebeišsitekęs tėvo ūkyje, kur per daug jau buvo burnų ir rankų.

Kai autobusas sustojo miestelyje ir išlaipino jį, kartu išlakstė ir senieji prisiminimai.

Pas Jigų giminaitę kambarį jis gavo į jūros pusę, o už vandens ten kalnai, kurių viršūnės stūkso pro tarpukalnes. Rodos, rudi tie kalnai, o kol Drabišis apsiprausė, štai, jie žalsvi jau, jie pilki jau. Jie, rodos, arti, mestum akmenį ir pasiektum, o jie toli, ir nepasakytum, ant kurios viršūnės užkliuvę tie baltieji debesys, nes šiapus dangus giedras, o visi ten susigrūdę ir nepajuda, tartum sumaustyti ant viršūnių.

Nenorom jis išeina į gatvę ir dairosi, kur pigiau pavalgyti, nes piniginė jo plona. O paskui skersine gatve išsuka į laukus ir pristodamas žvalgosi. Prie ūkininko sodybos po daugelio metų Drabišis išgirsta vitvitsinčias kregždes, ir nuo to akimirksnio grįžta senieji prisiminimai ir lydi jį tolyn ir tolyn tais siaurais keliukais. Sakytum, grįžai, kregždės pasitinka panamėj ir nulydės iki kiemo, tik kažkas laukų ežias užželdė žalitvorėm, kad svetima akis ne visada pajėgtų įžiūrėti, kas ten žaliuoja. Dar keliuku paėjęs, Drabišis pasilenkia į lazdynų krūmą ir nusiskina riešutą, dar visiškai minkštą, be branduolio.

Šįkart pasukęs galvą jis užmatė aukštą akmens skaldos tvorą, kaip apie Pavandenės šventorių, ir kraujas jam siūbtelėjo į veidą. Va, pasuks galvą į vidurį to ploto, ir ten sublizgės bažnyčios bokštas ir iš medžių žalumos išnirs pati žalia bažnyčia. Pirštais gnaibydamas riešuto minkštymą, jis perėjo į kitą keliuko pusę, atsirėmė į storą plačiašakį ąžuolą ir tada tik apibėgo akimis keturkampį užtvorės plotą, kurio kampe ganėsi, taip, devyni juodmargiai ir žalmargiai jautukai.

Drabišis net atsiduso: tokie nelaukti tie ramiai ėdrojantieji jautukai, ir toks neapimamai didelis buvo jo noras, kad pro tuos krūmus iškiltų bažnyčia, ir gal kas šūktelėtų šypsodamasis:

— Na, ir tu grįžai, Juozai?

Dar jis paėjėjo gerai tolyn ir kelis kartus nuo kalniuko dairėsi į pro medžius iškylančias sodybas. Vienu tarpu kregždžių vitvitavimas susimaišė su būrelio žuvėdrų piktu riksmu. Grįždamas jis pakalbino aveles, per tvorą paglostė buliukui tarpuragę ir mišKelyje pastoviniavo ant kelio, kol išsisklaidė karksinčios kuosos. Namai, o namai, jei ne tos žalitvorės ir ne akmens skalda aptvertosios ganyklos.

Sutemų metu Drabušis ilgai pro langą žiūrėjo į kalnus ir ilgai ieškojo minties, kuri padėtų jam išreikšti tą jų niūrų stūksojimą. Didžiulės sienos, o už tų sienų kitos sienos, tartum kalėjime. Rodos, uždarytas ir nepabėgsi, kaip lygumomis.

Kai lovoj jis užmerkė akis ir snūduriuodamas dar kartą ėjo siaurais keliukais ir mintimis vis bėgo tarpais į namus, tą jo siūlą vis pakirpdavo čia subirzgęs mašinos motoras, čia žuvėdrų staiga prakiuręs riksmas. Ne, nė vieną kartą šiandien Drabišis nė mintele nebuvo grįžęs į tuos slogius septynerius metus, perdėm girtus, nuvalkiojusius jį ir ištuštinusius.

Rytą jį prikėlė žuvėdros. Kambarin sklido virš kalnų jau pakilusios saulės šviesa. Pusryčių metu Jigų giminaitė pasakojo apie pilies griuvėsius, apie seno vienuolyno liekanas ir apie žuvėdrų salą, o jis klausėsi ir galvojo apie kuosas, kregždes ir riešutus. Ne, jis kitu keliuku pasuks į laukus, o gal rytoj nueis į pilį ir vienuolyną ir pažiūrės tos uolėtos salos.

Tingiais žingsniais eidamas gatve, jis susidūrė su storo policininko akimis. Vakar jis nematė nė vieno, o šitas dabar net atsigrįžo. Ar būtų iš Dodswoodo atėjusi žinia: štai kur atbėgo Drabišis, prižiūrėkite?! Ties pilies griuvėsiais jis dar atsigrįžo: policininkas stovėjo kitapus gatvės. Tik pajūrio ganyklos kalnelyje besiganantieji keturi kumeliukai, rodos, nuvijo šalin policininko vaizdą. Ai, širmukas, ai, kitas širmukas, ai, bėris ir juodbėris! Patapšnojo kaklą vienam ir kitam ir tam dar juodbėriui, kuris graibėsi snukiu apie jo ranką. Niekad jų namuose tokių paauglių nebuvo, bet Drabišis tapnotų jiems kaklus čia iki pietų, ir jam nenusibostų. Vis dėlto jis nužingsniuoja tolyn, kai kumeliukus apsupa vaikai ir vienas širmis apsigręžia ir spiria mažam skautukui. Su tuo kumeliuko kojų smūgiu, rodos, apdūžta visa grožybė. Svetima, viskas svetima, ir dėl to pasunkėja jo žingsniai, ir jis nė karto nebeatsigrįžta pažiūrėti į klegančius vaikus ir piktą kumeliuką. Nunarinęs galvą jis nukreivoja keliukais, apsuka gerą lanką ir vėl atsiduria netoli jūros sukerojusio miško trikampyje. Kumeliuką jis užmiršo, kai tik išlipo per ganyklos tvorą ir atsilenkė pirmojo automobilio, bet dabar jį visu keliu lydėjo rūpestis dėl to storo policininko. Ne, nė viename sutiktame ar jį pralenkusiame automobilyje nebuvo policininko — vis vienmarškiniai vyrai, moterys, vaikai. Sukdamas miško takeliu, Drabišis dar atsigrįžo ir apsidairė. Kaip bus, kaip nebus, bet dabar jis nori vienas sau išsitiesti paunksnyje, pro medžių šakas pažiūrėti į saulę, į dangų ir į paukščius.

Jis snūduriavo jau, kai kažkas sukrabždėjo. Ne, ne policininkas. O širdis dunksi. Velnias čia tą porelę neša! Dabar jau išblaškytas visas snaudulys, ir jis grįžta į miestelį: pats metas pietų, ir troškulys kankina.

(Bus daugiau)

SAVI SVARSTYMAI

(MINTYS KALĖDOSE)

Kokios yra dabar, šiemet, Kalėdų šventės Lietuvoje? Ar, o jei taip, tai kaip jas švenčia pavergtieji lietuviai? Daug sniego laukuose? Važinėjasi rogutėmis? Vakar dalijosi plotkelėmis? Siuntinėjo kalėdinius sveikinimus? Gerų vaikučių namus lankė Kalėdų senelis? Dovanojo tėvai vaikams lietuviškų knygučių? Buvo po Kūčių stalo staldengte šieno ilgo amžiaus traukimui? Ar tebelaikė senuosius lietuviškus papročius šiose šventėse? Kaip auklėjamas jaunimas? Ar vyresnieji perduoda jiems lietuviškus papročius, giesmes?

O čia, tolimoje Amerikoje?

Ar visi laikosi iš Lietuvos atsivežtųjų papročių, tradicijų? Girdėjau, viena šeima Kalėdoms nusipirko dirbtinai nubaltintą eglutę, kaip daro kai kurie paiktelėję amerikiečiai. Viskas dirbtina, net dirbtinis sniegas ant žalių eglutės šakų. Vargšė, išniekinta Kalėdų eglutė! Nebėra kvapniai degančių vaškinių žvakučių ant papuoštos eglutės! Elektrinės, spalvotos lemputės. Viskas sumoderninta, bėgama nuo paprastumo. Jau daromos iš metalo ir kitokių dalykų dirbtinės eglutės. Prie jų sėdės dirbtiniai, ne tikri, žmonės. Apsisvaiginę marijuana. Ar daug beliks tikrų žmonių, tikrų lietuvių?

Be šližikų aguoniniam piene negali būti lietuviškų Kūčių. Vargas iš senų aguonų išspausti sunką, jų pieną. Jau pardavinėjamas dėžutėse aguonų pienas. Galima gauti žydų krautuvėse. Girdėjau, viena lietuvių šeima, išsispaudusi aguonų sunkos, aguonų grūdelius išpylė, paliko tik pieną. Vargšės aguonos, vargšai tokie lietuviai! Naikinantis amerikonizmo ratas juos naikina jų pačių rankomis.

— — —

Tarp kalėdinių dovanų ir didoka, tamsiu viršeliu knyga: Dagys. Skulptoriaus Jokūbo Dagio kūriniai. Gėrėdamasis vartau, vartau. Nemirtingi kūriniai. Kiek juose lietuviškumo, ilgesio, jausmo, nuotaikos, gilumo, skausmo, pergyvenimo, sukurtųjų supratimo, įsijautimo! J. Dagys turi būti gilus lietuvis, taip pat viduj religingas. Vienas po kito vartome svarius lapus. Kad įsigytume tokią skulptūrą...

Betgi kodėl nedavė lietuviškų užrašų prie angliškųjų, kurie tik vieni atspausdinti po kūrinių nuotraukomis? Lietuviškieji nukišti į galą, tarsi būtų nei reikšmingi, nei savi. Mūsų, lietuvių, kalba nė kiek nėra prastesnė už anglų kalbą. Neleistina lietuviškus pavadinimus nuginti, kaip našlaitėlius piemenukus, knygos pakrūmėn. Nevalia niekinti, žeminti lietuvių kalbą! Kas ją brangins, jei lietuviai niekins, žemins, į krūmus gins?

J. Dagio jie parinkti lyriškai, kaip mūsų liaudyje: Per tiltą jojau, nuo žirgo puoliau. Angliškai išėjo nei šis, nei tas: Tragedy on the bridge. Pioviau šieną per dieną. Išėjo: Making hay. Girioj gegutė kukavo, kaip visiems žinomose lietuvių liaudies dainose, o angliškai kas? Nagi: Cuckoo calls to the lover. Duokite lietuviškus, tikruosius, vardus. Angliškieji ar kitomis kalbomis svetimieji tebus nevykę, pasigailėtini pakaitalų plagijatai.

— — —

Prieš kelias dešimtis metų lietuviuose Ex libris buvo retokas žymuo knygoj. Dabar jau kiekvienas knygų mėgėjas turi savo Ex libris, užprašytus ir padarytus lietuvių dailininkų. Gražu ir kultūringai būtina.

Tarp kalėdinių kortelių keletą gavau su specialiai Kalėdoms ir naujiems metams atspausdintu lietuvišku vaizdeliu, įrašu. Be gausybės plačiai paskleistų skautų, šaulių, „Draugo“ ir kai kurių kitų. Pirmą kartą spaudoje prieš Kalėdas pastebėjau vieno laikraščio raginimą sveikinimo korteles siųsti lietuvių kalba. Nugi, ar ir redakcijose yra lietuviškai galvojančių?..

Iš lietuvių dailininkų gautieji sveikinimai buvo visiškai paprastos amerikoniškos kortelės. Kitas atsiuntė savąją, bet irgi amerikiečių masiškai atspausdintą.

Bet vieną kalėdinę kortelę gavau sukurtą Kalėdoms, gražiai tinkamam popieriuj atspausdintą. Pirmame puslapyje trijų dalių simbolika: Kalėdų eglutė, viduriniam angelas, dešiniame Kūdikėlis prakartėlėje. Kortelę atsivertus, nuo medžio šakos gieda paukštelis: Linksmų šv. Kalėdų ir laimingų n. metų linki 1968 — M. St. Žymantai. Visas sveikinimas lietuviškų motyvų.

Tai pirmoji asmeniniu nusiteikimu sukurta **lietuviškoji** kalėdinė kortelė, mano gauta šioje ašarų ir džiaugsmų žemėje.

Sveikinu gerbiamus bičiulius Žymantus, pradėjusius lietuviškas kalėdines korteles. Panašiai aš jau ne šiemet galvojau, bet gerais norais, kaip sakoma, pragaras grįstas. Svarbu darbai. Nesunku pranašauti, kad metai iš metų asmeninių, meniškų, lietuviškų kalėdinių — ir kitų švenčių — kortelių gausės. Po kelių dešimčių metų jų gal bus tiek gausu, kaip dabar Ex librisų. Kolekcionieriai sujus.

Tiesa, garbingo atminimo dr. Račkus siųsdavo kiekvienom Kalėdom skirtingas kalėdines korteles, atspausdintas istoriniais garbenimis. Gaila, jų nerinkau. Jei kas turite, jas reikėtų išleisti atskiru leidinėliu.

Galimas dalykas, šios rūšies pradininkų buvo ar yra daugiau. Gal kas juos surinktų, paskelbtų.

— — —

Radijo stotys groja daug kalėdinės muzikos. Viena ištisą Kūčių ir Kalėdų dieną, 48 valandas, duoda vien kalėdines melodijas, be jokių skelbimų. Tik žinios tarpuose.

Groja amerikietiškas ir vokiškas kalėdines melodijas. Kartoja kas keliolika minučių. Per maža įvairumo.

Nė vienos lietuviškos melodijos per amerikiečių radiją negirdėjau. Jei groja vokiškas, grotų ir lietuviškas, jei leidėjai pasiūlytų. Turime nė kiek neprastesnių už vokiečių ar amerikiečių. Kodėl niekas nepagamina gerų lietuviškų kalėdinių plokštelių, jų neįsiūlo amerikiečių radijui? Reikėtų apsaugoti kompozitorių, leidėjų teises, nes plagijatų greit atsiras. O mūsų pagarbūs kompozitoriai galėtų pasistengti parašyti naujų melodijų. Poetai turi pakankamai eilėdarų.

— — —

Kas rūpinasi lietuvių tautiniais drabužiais? Jie keičiami kas keleri metai. Sakysime, nepriklausomybės laikais bandyta išieškoti sritinius lietuvių liaudies rūbus. Jie buvo lietuvaičių ir lietuvių dėvimi mūsų tautos senovėje, kaip ir lietuvių-prūsų okupacijose.

Baimingai žiūriu į dabartinėje okupuotoje Lietuvoje vykdomąjį lietuvių liaudies rūbų kaitaliojimą. Kas jį, kodėl, kokiu pagrindu vykdo? To dalyko nestudijuoju, bet norisi paklausti, ar ir čia nėra piktos rusų-bolševikų, komunistų brukamos mūsų — lietuvių — liaudies drabužių naikinimo, jų palaipsniško lyginimo prie kacapų-rusų? Kas galėtų studijomis atsakyti? Jau ir dabar lietuvaitės okupuotoje Lietuvoje apsirėdžiusios kažin kokiais svetimokais rūbais. Ir vyrai. Moterys kažkaip artėja prie latvių, vyrai lyg prie rusų. Bet, jei neklystu, čia dar ne galas, dar nėra pilnai „išbaigtas“ lietuviškų liaudies rūbų naikinimas.

Prieš keletą mėnesių lietuviškoje spaudoje skaitėme plačią, įdomią J. Vaičiūnienės studiją apie lietuvių liaudies rūbus, šokius. Tur būt, plačiausią tos srities studijėlę tremtyje — emigracijoje. Ačiū gerbiamajai autorei už įdėtąjį didelį darbą mums tokiu svarbiu klausimu. Papildžiusi, gerbiamoji autore, išleiski atskiru leidiniu.

Bet kodėl toje studijoje nepanagrinėti lietuvių kariški šokiai? Tokių turėjo būti senų senovėje. Juk amžių bėgyje lietuvių tauta turėjo būti labai karinga, ne tik narsi ir gabi. Argi neturėjo šokių, skirtų į žygius vykstantiems kariams išlydėti? Gal ir apraudojimo šokių, juos laidojant. Be abejo, čia nauja, netyrinėta ar labai nedaug paliesta sritis.

Tuo reikalu mano rašinėlis antrašte: Kur dingo lietuvių tautos kariški šokiai? — buvo paskelbtas Naujienų Literatūros priede Nr. 319, 1956.VI.23 d. Niekas į klausimą nebandė atsakyti.

Algirdas Gustaitis

Los Angeles, Calif. 1967 m. Kalėdų I diena.

MERGINA IR GENEROLAS

Carlo Ponti pastatytasis MGM produkcijos filmas vaizduoja šio šimtmečio pradžioje įvykusį karą tarp italų ir austrų. Karo eigoje du italų kareiviai, atsitiktinai pasilikę užnugaryje, paima į nelaisvę austrų generolą (Rod Steiger). Jų tikslas — gauti 2.000 dinarų pažadėtojo atlyginimo už sugavimą priešo generolo. Vienam kareivių žuvus, antrasis (Umberto Orsini) susitinka merginą (Virna Lisi) ir žada su ja pasidalyti pinigais, jeigu ši padės jam pristatyti belaisvį italams. Mergina, pasirodo, labiau mėgsta pinigus, negu atrodė, ir net bando nusikratyti kareiviu. Tačiau tai padaryti jai nepasiseka. Kelionės metu generolas, kareivis ir mergina susigyvena. Į pabaigą kareivis su mergina net tariasi susituokti. Tačiau, einant per minų lauką ir vos per keletą žingsnių nuo jų tikslo, abu žūva. Generolas patenka į nelaisvę. Pabaiga nėra staigi, nei labai aiški, kaip daugelis vaizdų srūvančiame gyvenime.

Filmas paįvairintas juokingais, o kitur ir liūdnais nutikimais, parodančiais karo įtaką žmogui. Švedų aktorė Virna Lisi nepaprastai gerai atlieka jaunos kaimietės vaidmenį. Umberto Rosini, tipiškas kareivis, norįs turėti geresnį gyvenimą. Rod Steiger jau žinomas žiūrovams iš „Doctor Zhivago“, kur jis nuostabiai puikiai atlieka Kamarovskio vaidmenį, o filme „In the Heat of the Night“ — policininko. Filme „Mergina ir generolas“ jo vaidmuo visiškai kitoks negu anuose filmuose. Jis puikiai atitinka generolo charakterį.

Įdomi, nors kiek monotoniška, fotografija atitinka temą.

Filmas suktas Italijoje pagal Massimo Franciosa parašytą veikalą.

M. Grušaitė

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

DĖL DR. K. VALTERIO LIAUDIES PRIEŠŲ

Didžiai Gerb. Pone K. Valteri,

„Europos Lietuvio“ Nr. 48 Tamsta rašote apie rūkorius ir girtuoklius ir pabaigoje sakote: „Rūkantieji ir girtuokliaujantieji yra tikrieji **liaudies priešai!**“

Išvedžiojimams iš dalies pritariu, bet paskutiniam posakiui ir Saliamonas nepritartų!

Jeigu nė vienas nerūkytų ir negertų, tai kur turėtų eiti pramonininkai (tų prekių) ir darbininkai? Be to, kas išlygintų valstybinių biudžetų nepriteklius?

Pvz., Žemės Institutas Miunchene praneša, kad šiais metais Vakarų Vokietijoje buvo išgerta 75 milijonai hektolitrų alaus, ir valstybė iš to gavo 104 milijonus gryno pelno! Instituto nuomone, sekantieji metai būsią dar produktyvesni: 1971 m. bus išgerta jau 87 milijonai hektolitrų, ir tai duosią valstybei 122 milijonus gryno pelno!

O kur kiti gėrimai ir papirosai? Kiek jie pelno atneš?

Todėl jeigu valstybei gėrikai ir rūkoriai „liaudies priešai“ būtų, tai valstybė pirmiausia gamybą uždraustų! Vis dėlto apgailestauju savus tautiečius, kurie buteliuką ir papirosą labiau myli negu savo artimą...

Ignas Šmigelskis, Vokietija

Praeities NUOTRUPOS

V. VYTENIETIS

Amerikoje antras iš eilės lietuviškas laikraštis buvo pradėtas leisti 1891 m. spalio 31 d. Jis vadinosi „New Yorko Gazieta Lietuwiszka“. Šio laikraščio leidėjas buvo 1863 m. sukilimo dalyvis Mykolas Tvarauskas. Išėjo 25 numeriai. Tenka priminti, kad tas pats M. Tvarauskas yra ir pirmojo Amerikos lietuviško laikraščio leidėjas, kurį jis pradėjo leisti 1879 m. rugpiūčio 16 d. Jis vadinosi „Gazieta Lietuwiszka“, turėjo 132 prenumeratorius, ir išleista 16 numerių.

‡ ‡ ‡

1924 m. susikūrė Lietuvos ugniagesių organizacijų sąjunga, kuri apjungė ugniagesių komandas. 1930 m. ši sąjunga turėjo apjungusi 80 civilių ugniagesių komandų su apie 4.000 narių. Pažymėtina, kad Lietuvos kariuomenė kiekvienais metais paruošdavo apie 700 ugniagesių. Bet jie, paleisti į atsargą, dauguma išsiskirstydavo po plačius kaimus ir taip likdavosi neorganizuoti.

‡ ‡ ‡

1930 m. buvo suruošti pirmieji Kūno lavinimo medicinos kontrolės kursai. Jie vyko Vytauto Didžiojo karininkų kursų būstinėje nuo balandžio 23 d. iki gegužės 8 d. Kursuose dalyvavo 21 karo gydytojas ir 12 įvairių medicinos darbuotojų. Vadovavo plk. S. Dirmantas.

‡ ‡ ‡

Vienas retesnių išsilikusių kanklių turėjo Telšių muziejus. Jos buvo išskaptuotos iš vieno medžio gabalo ir turėjo 10 stygų. Tai buvusi kanklininkų Zorių nuosavybė, kurie ją buvo išlaikę apie 300 metų.

‡ ‡ ‡

Kibirkštinis žaibas yra paprastas gamtos reiškinys. Bet retkarčiais pasitaiko ir rutulio formos žaibų, apie kuriuos pasakodavo seni žmonės. Tai būna stipriai raudonos spalvos šviečiantis rutulys. Mokslininkų apskaičiavimu, jo skersmuo siekia apie 20 cm. Pradžios kritimo greitis apie 100 metrų per sekundę. Prie žemės jo greitis sumažėja iki 1 ar 2 m per sekundę. Sprogsta po 3-5 sekundžių. Toks žaibas Lietuvoje yra kritęs Plokščių dvare į aukštą liepą. Kamuolys pamažu nuslinko žemyn, visai pamažu judėjo žeme ir, prislinkęs prie artimiausio šulinio, pranyko be jokio garso.

BRITŲ MUZIEJAUS KATALOGAS

Garsusis Britų muziejus Londone kartu yra ir viena iš trijų didžiausių pasaulio bibliotekų. Neseniai išleistas 263 tomų šios bibliotekos katalogas, po 500 puslapių tome. Į katalogą įtraukti visi leidiniai, išleisti Didž. Britanijoje nuo knygų spausdinimo pradžios iki 1955 m., o taip pat visos muziejuje esančios knygos, išspausdintos Vakarų kalbomis. Pastarųjų kartoteka užima daugiau kaip 4 mln. kortelių.

Katalogas išleistas per rekordiškai trumpą laiką — septynerius metus. Darbą paspartino specialių fotolitografinių metodų ir specialios fotoaparatūros panaudojimas. Britų muziejaus katalogas išleistas 750 egz. tiražu ir išsiuntinėtas 40 šalių bibliotekoms.

KASDIENIŠKOS SMULKMENOS

Mielas Redaktoriau,

anąkart rašiau apie getto sąlygas, kuriose mes gyvename ir iš kurių nėra kur pabėgti. O jei nėr kur pabėgti, tai, mano galva, reikėtų svarstyti, kaip susitvarkyti, kad tie labiausiai vienišieji taip smarkiai neriedėtų į pakalnę. Didelė dalis tų nuriedančiųjų jau yra ar bus valstybei našta. Mes, žinoma, neatsakome už tai, kad mūsiškiai padidina valstybei naštą, nes mes neturime jokios įtakos valstybiniame gyvenime. Bet dalis tų visokių nelaimingųjų yra ar bus našta ir mūsų bendruomenei.

Be to, jei ir nesijaučiame atsakingi už tai, kad valstybė turi savo ligoninėse išlaikyti didelius kiekius lietuvių bepročių ar kad ji turės nuo bado kada nors gelbėti peno kišenėje neišlaikančius alkoholikus ar nežmoniškus lošikus ar kitokius bepinigius aistrų ligonius, tai moralinės atsakomybės už savuosius vis tiek negalime nusimesti. Jeigu lietuvis brenda vis gilyn į purvą, tai mūsų pareiga būtų jį nors už ausų palaikyti. O šitaip brenda ne vienas ir jau nebe dešimtys visuose lietuvių susibūrimuose.

* * *

Jeigu aš būčiau koks nors getto karaliukas su filantropiškais mielaširdystės ir visokio gailestingumo palinkimais ir dar su stiprokais lietuviškos sąžinės likučiais, tai surasčiau gražių prievartos priemonių pradėti tvarkyti visokiems dar pataisomiems girtuokliams ir lošikams, kurių daugumas turi geras rankas, uždirba, palyginti, didelius pinigus, bet dažnai neturi peno ne tik juodai dienai, o ir duonos kepaliukui ar sviesto pussvariui šios dienos pusryčiams ar vakarienei.

Daugumas jų, sakau, turi geras rankas ir gauna gerus pinigus, o jiems trūksta net trupinėlio valios ką nors išlaikyti, visi uždarbiai eina vėjais. Dėl to visiškai komerciniais pagrindais suorganizuočiau bendrabučius ir juose laikyčiau tokius prasigėrėlius ir prasilošėlius. Priimčiau tik pataisomus, būtent, tokius, kurie sutinka savo uždarbius parnešti ir atiduoti iš jų pačių sudaryto komiteto priežiūroje tvarkomajam bankeliui. Būtiniems reikalams jie gautų tam tikras sumeles atgal, bet saikingai, kad uždarbiai nebūtų pralakami ar pralošiami.

Fantazijos? Nesąmonė?

Sakyk, kad nesąmonė. Sakyk, kad sąlygos būtų panašios į atviro kalėjimo sąlygas. Bet ką tu pasiūlytum gydyti žmonėms nuo vienišumo, nuo jų pačių ir sąlygų jiems sudarytos dar baisesnės už kalėjimą padėties?

Pagaliau kaip tą reikalą reikėtų išspręsti, dar galima būtų ir reikėtų svarstyti. Aš tik sakyčiau, kad getto sąlygos turėtų versti mus pirmoje eilėje rūpintis savaisiais ir savųjų reikalais.

* * *

Jeigu aš laikyčiaus toli nuo žemės ir skraidyčiau kur nors aukštai tarp debesėlių, tai gal visus geriančiuosius ar lošiančiuosius ar rūkančiuosius išvadinčiau liaudies priešais. Žodyne ir visokioje propagandinėje praktikoje yra dar gi galybė visokių stiprių ir piktų žodžių: sabotažininkas, diversantas, kenkėjas ir t.t. Bet ką tie pikti žodžiai duoda? Ar jie skirti žmonėms pataisyti, ar pasmerkti?

Man rodos, kad visokie barimaisi ir pamokslavimai vargu ar duoda kokių nors vaisių. Reikia ieškoti būdų, kaip padėti, pataisyti reikalus ir žmones. Reikia būti arti žemės, vis tiek, ar gyventume žemiškomis idėjomis, ar pačiomis dangiškiausiomis.

* * *

Palikime šias mintis pasvarstyti kitiems, jeigu kas norės, o patys persimeskime visiškai į kitą sritį — į lietuviškas knygas.

Skaitydamas angliškus savaitraščius, prieš Kalėdas kelių savaičių numeriuose paprastai užtinku vis po puslapį žmonių pasisakymų, kurios tų metų knygos jiems labiausiai patiko ir kodėl. Pasisakymai būna trumpi.

Tuos pasisakymus beskaitant, man visada ateina mintis, kad būtų labai gražu, jei ir mūsiškiai laikraščiai įsivestų tokią praktiką. Puslapio tokiam dalykui, tur būt, nereikėtų. Gal užtektų ir trečdalio puslapio, ir aišku, kad didesnius kiekius lietuviškų knygų maža kas mūsų teskaito, tad ir prašyti pasisakyti galima būtų ne plačiąsias mases, bet žymiuosius mūsų visuomeninkus, mokytojus ir kitus priekinius lietuvius. Tokie pasisakymai gal išeitų į naudą ir pačiai mūsų lietuviškai knygai.

Tavo **Jonas**

Socialistinio realizmo paveikslai

Lapkričio 15 d. Komj. Tiesa pateikė keturis paveikslus iš Vilniaus studentų gyvenimo. Visi keturi iškelia labai prozaišką reikalą — kaip pavalgyti.

Universitete: „Neilgai trukus galėsime švęsti negarbingą, plačiai nuskambėjusį Tauro valgyklos remonto jubiliejų. Jau 3 metai, kai valgykla, turėjusi didelę apyvartą, uždaryta. Nieko neveiksi — avarinis stovis. Bet jis begėdiškai įsisenėjo. Pritrūkę kantrybės, studentai pasikvietė talkon kino studijos darbuotojus. Tauro bendrabučio taryba davė progos visai respublikai pasižiūrėti, kaip atrodo seniausio šalyje kultūros centro užkampiai. Vienas tokių — valgykla, maitinusi kažkada šimtus studentų. Dabar tematome išmontuotus, išdrabstytus įrengimus. Studentai rašė skundus, bet ir po šiai dienai jie nežino, ar buvo nubaustas bent vienas atsakingas darbuotojas už tokią „vilkinimo iniciatyvos laisvę“, už nesirūpinimą buitiniais studentų poreikiais, jų sveikata, galų gale racionaliu studentų laiko panaudojimu. Centrinių rūmų kavinėje pietų metu kilometrinės eilės. Per valandą joje pavalgyti nesuspėsi. Čia valgo dėstytojai, administracijos darbuotojai (juos aptarnauja be eilės), valgo įstaigų, esančių Gorkio gatvėje, tarnautojai, valgo mūsų draugai iš kaimyninio instituto. Studentui ne mažiau kaip kitiems norisi pavalgyti greitai. Ir pigiau, jei galima“.

Pedagoginiame institute: „Apie netvarką studentų valgykloje, esančioje Pedagoginio instituto bendrabutyje, buvo laikraštyje rašyta dar pereitais metais, bet kadangi visuomeninio maitinimo klausimas yra aktualus, o netvarka minėtoje valgykloje, priklausančioje Saulutės visuomeninio maitinimo įstaigai, vis didėja, tai didėja proporcingai ir studentų pasipiktinimas. Nepatenkina valgykloje esantis patiekalų asortimentas, nekalbant apie jų kokybę. Labai jau nusibodo per visą rudenį vien tik makaronų bei kruopų garnyrai, tuo labiau, kad jie nuolat atšalę. Daržovės ignoruojamos — net žiupsnelio kopūstų ar burokėlių nepamatysi, tuo tarpu mūsų žemdirbiai neturi kur dėti gausaus bulvių, kopūstų ir kitų daržovių derliaus. Įkyrėja vis tos pačios sriubos. Rytą valgykloje retenybė karšta kava, arbata. Neretai trūksta kompoto. Na, o stiklinė karšto pieno, kefyro — tai jau per didelė „prabanga“ studentiškoje valgykloje“.

Dailės institute: „Turėjom valgyklą, turėjom, dar prisimenam ją, pirmame kurse tada buvom. Paskiau uždarė. Įruošė bufetą, gerą, gražų pasižiūrėti. Bet koks jis varganas buvo asortimentu! Prašėm taip vadinamų atvežamų pietų — skrandžiui sušildyti. Atrodo, nieko neįmanomo neprašėm, — šita bedonėlių praktika nebe nauja. Mūsų daugiau kaip 400, užsiėmę mes nuo ryto iki vakaro studijose. O bufetas — jis tik pusryčiai ir vakarienė. Šį rudenį nė bufeto nebeturim, nes daro mums valgyklą. Ruošia patalpas, kada įruoš — niekas nežino“.

Ir Kauno Politechnikos institute: „Mūsų akį džiugina augantis KPI miestelis. Ten jau apgyvendinti trys bendrabučiai, statomas ketvirtasis. Visa tai gerai. Tačiau pasidomėjus giliau studentų gyvenimu, nerimą kelia kai kurie reiškiniai. 01, 02 ir 03 bendrabučiuose gyvena daugiau kaip 1,5 tūkstančio studentų, o jiems tarnauja vos vienas bufetas. Valgykla tik statybos fakultete, veikia iki 19 val. Užtrukai ilgiau laboratorijoj, repeticijose, skaitykloj — ir lieki be vakarienės. Kur pavalgyti?“.

Tokius gyvenimo paveiksliukus Vilniuje dabar vadina tobulais socialistinio realizmo pavyzdžiais. (ELTA)

PO MIRTIES PAAIŠKĖJO

Ištisą dešimtmetį Šalčininkai atrodo neatskiriami nuo Aleksiejaus Romanovo. Jis ten buvo viskas: partijos rajono komiteto pirmasis sekretorius, „darbo žmonių“ deputatas respublikiniame sovietе, C, K. narys Vilniuje ir t.t. Vėliau dar tapo Lietuvos Kooperatyvų Sąjungos vicepirmininkas, bet po poros metų išnyko iš viešumos. Bet tik dabar, kai mirė, paaiškėjo, kokio tai būta šalčininkiečio: gimęs Gorkio srity, buvęs raudonarmietis, po karo Maskvoj išėjęs aukštosios partinės mokyklos kursus, o 1952 m. „atvyko dirbti į Lietuvą“. Atseit, būta tipiško politinio kolonisto... (E)

PAVĖLUOTA NAUJIENA

Gruodžio 3 d. Vilniaus Tiesoj pasirodė nepaprasta naujiena. Pranešė, kad lapkr. 25 d. Neryje rastas nužudytos moters lavonas. Tai buvusi Vera Šibitova, 44 m., maisto parduotuvės vedėjos pavaduotoja.

Gruodžio 1 d. buvęs suimtas ir žudikas, Aleksandras Gerasimenka, 37 m. amžiaus. Naujiena ne įvykis, o faktas, kad Tiesa apie jį parašė ir „tik“ 8 dienos po įvykio. (E)

Europos lietuvių kronika

LONDONAS

SKYRIŲ ATSTOVŲ PASITARIMAS

Į a.a. Min. B. K. Balučio laidotuves buvo suvažiavęs būrys Britanijos lietuvių vadovų iš įvairių miestų.

Po laidotuvių Lietuvių Namuose įvyko jų pasitarimas su DBLS Valdybos nariais J. Vilčinsku, S. Nenortu ir A. Pranskūnu. Pasitarime dalyvavo DBLS Nottinghamo skyr. pirm. K. Bivainis, Derbio — J. Levinskas, Coventrio — J. Dimša, Centrinio — T. Vidugiris, Ketteringo — A. Navickas, Bradfordo „Vyties" klubo pirm. V. Ignaitis ir P. Zdanavičius, Gloucesterio atstovai P. Bielskis ir S. Šulauskas, skautų atstovai J. Alkis ir B. Zinkus.

Pasitarime pasikeista informacijomis ir nuomonėmis dėl daugelio dalykų — puslapio fondo, sukaktinių minėjimų, propagandinės literatūros, DBLS suvažiavimo laiko, bendruomenės ir kt.

LEIGH

SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

DBLS Leigh Skyriaus Valdyba šaukia narių susirinkimą 1968 m. sausio 13 d., 7 val., Commercial Inn, Heath Rd., Ashton - in- Makerfield, Lancs.

Svarbiausias susirinkimo tikslas yra aptarti ruošiamąjį Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 50 metų sukakties minėjimą, kuris numatytas 1968 m. vasario 3 d.

Visus narius ir apylinkių lietuvius susirinkime prašome kuo gausiau dalyvauti.

Skyriaus Valdyba

NEPRIKLAUSOMYBĖS SUKAKTIES MINĖJIMAS

DBLS Leigh skyriaus valdyba, talkinama Šiaurinės Anglijos lietuvių Koordinacinio Komiteto, vasario 3 d., šeštadienį, Farm by Hall Atherton rengia **50 metų nepriklausomybės sukakties minėjimą.**

Programoje: dr. S. Kuzminsko paskaita, o meninę dalį išpildys T. Buroko vadovaujamas Bradfordo „Sūkurys".

Prašome kuo gausiau šiame minėjime dalyvauti. Laukiama lietuvių iš tolimesnių vietovių — visiems užteks vietos. Po minėjimo veiks puikus baras su alučiu ir užkandžiais, ir, kas norės, galės smagiai pasišokti.

Skyriaus Valdyba

LOTERIJOS REZULTATAI

Leigh skyriaus ruoštosios loterijos traukimas įvyko Railway hotel, Bond St., Leigh, gruodžio 23 d.

Laimėjo 10 sv. Nr. 1257, 5 sv. — 0272, 3 sv. — 1233, 2 sv. — 1326, 1 sv. 10 šil. — 0820, 1 sv. — 1400, 15 šil. — 0661, 15 šil. — 1024, 10 šil. — 0277 ir 10 šil. — 0724.

Laimėtojus prašome kreiptis į A. Dilijoną, 23 Hill Crest Avenue, Leigh, Lancs.

Skyriaus Valdyba

MIRĖ PRANAS MATULAITIS

Gruodžio 16 d. rytą staiga mirė a.a. Pranas Matulaitis, sulaukęs 70 metų amžiaus.

Velionis gimė ir augo Suvalkijoje, visą laiką dirbęs žemės ūkio darbus. Buvo sumanus, draugiškas, socialus. 1944 m. pasitraukė į vakarus. Vokietijoje buvo paimtas apkasų kasti ir tokiu būdu atsiskyrė nuo savo šeimos — žmonos, dukters ir sūnaus. Karui pasibaigus, emigravo į Angliją. Kurį laiką dirbo Skotijoje, iš kur po kelerių metų persikėlė į Bradfordą. Dirbdamas tekstilėje, taupiai gyveno ir įsigijo namus, svajodamas susijungti su šeima. Tačiau sunkių pergyvenimų pervarginta širdis neatlaikė: jausdamas krūtinėje skausmus, vis dar tikėjosi sulaukti pavasario, tačiau, taręs „jau viskas iškalbėta", atsigulė pasilsėti ir daugiau neatsikėlė.

Laidotuvės įvyko gruodžio 20 d. Gedulingų pamaldų metu vargonais grojo ir giedojo V. Galbuogytė. Gausus būrelis artimų ir pažįstamų palydėjo į kapus. Čia, atlikęs religines apeigas, visų vardu su velioniu atsisveikino kun. kapelionas.

Amžiną atilsį duok jo sielai, Viešpatie.

j.k.

KETTERINGAS

PAMALDOS UŽ A.A. MINISTERĮ

Ketteringo ir apylinkės lietuviams pamaldos už a.a. Min. B.K. Balutį bus sausio 14 d., 12 val. Jas vietoje vainiko užprašė J. T. Bakaičiai.

DERBY

BENDROS KŪČIOS

Vietos DBLS Skyrius Kūčių dieną surengė vietos bei apylinkės tautiečiams jaukias ir gražias bendras Kūčias. Tai buvo vienas gražiausiai pasisekusių parengimų, atsilankė daug tautiečių, visus patraukė šis tradicinis ir šeimyninis subuvimas. Prie papuošto ir tradiciniais valgiais apkrauto stalo, šviečiant žvakutėms ir prie puikios eglutės, sk. pirm. J. Levinskas pasveikino su šventėmis, paprašydamas visus susikaupti maldelei, prisimenant tuo ir pavergtąją mūsų Tėvynę.

Vakaro metu buvo pasidalyta įspūdžiais ir prisiminimais iš mūsų brangios Tėvynės gerų laikų. Mes čia taip pat buvome kaip viena šeima, tačiau prisiminimai daugeliui buvo per brangūs, ir nežinojimas, kaip namiškiai Tėvynėje tą vakarą švenčia Kūčias, buvo skaudus ir jaudinantis. Tačiau, besišnekučiuojant ir raminantis viltimi, palengva visų nuotaika keitėsi ir gerėjo. Vėliau jau buvo matytis daug besišypsančių veidų.

Didi padėka DBLS Skyriui už šį gražų parengimą, mūsų mieloms šeimininkėms S. Sarapinienei ir M. Raulinaitienei už valgių pagaminimą. Taip pat A. Valantinui, A. Vyšniauskui, A. Tirevičiui ir E. Valantinui už įvairius patarnavimus.

Sekantis Skyriaus parengimas įvyks vasario 10 d. Tada bus Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo iškilmingas minėjimas, į kurį jau iš anksto prašoma atvykti visus tautiečius. Tą dieną numatoma garbingai atžymėti. Po to bus galima pasilinksminti, grojant vienai geriausių lietuviškų kapelų. Minėjimas bus pradedamas 6 val. vakaro didžiojoje Grandstand Hotel salėje. Smulkesnė informacija bus paskelbta vėliau.

J. Levinskas

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

HUDDERSFIELD — sausio 14 d., 1 val.
BRADFORD — sausio 21 d., 12.30 val.
ROCHDALE — sausio 28 d., 12 val.
ECCLES — sausio 14 d., 12.15 val.
MANCHESTER — sausio 28 d., 11 val.
NOTTINGHAM — sausio 14 d., 11 val., J. Židinyje.
KETTERING — sausio 14 d., 12 val.
BIRMINGHAM — sausio 14 d., 11 val., 21, Park Rd., Moseley.
CORBY — sausio 21 d., 12 val., Gainsborough Rd.
NOTTINGHAM — sausio 21 d., 11 val., L. Jaunimo Židinyje.
DERBY — sausio 21 d., 11 val., Bridge Gt.

JŪSŲ 7% INVESTAVIMO SĄSKAITA
duoda pelningas ir reguliaras pajamas.
BALTIC STORES INVESTMENTS LTD.,
421 HACKNEY RD., LONDON, E.2.
Tel. SHO 8734
ir
PALANGA PROPERTIES LTD.,
12 ALBEMARLE RD.,
BECKENHAM, KENT
moka 7% (grynais)
už investacijas 5 metams ir ilgiau
ir
6% (grynais)
už trumpesnius investavimus.
SUDAROME TESTAMENTUS, ADMINISTRUOJAME NUOSAVYBĘ IR SUTVARKOME VISUS PALIKIMO REIKALUS.
Dėl smulkių informacijų rašykite:
Z. JURAS,
421 HACKNEY RD., LONDON, E.2.

Nesusiklausome

NAUJI VĖJAI CHICAGOS PADANGĖJ

Ne vienas jūs keliate klausimą, kad kas tik papuolė į Ameriką, tai kaip ugny prapuolė: nei laiško, nei jokio ryšio. Atrodo, lyg buvę Anglijoj lietuviai numojo ranka į viską ir tik viešpačio dolerio kalti išėjo.

Teisybė yra tokia, kad čia, Amerikoj, gyventi jau reikia visai kita linkme, negu buvom papratę Lietuvoj ar Anglijoj. Amerikos ekonominis, socialinis, kultūrinis, mokslinis gyvenimas eina pirmyn, todėl, jei nori juo keliauti, turi kartu su juo eiti.

Skubi žmogus per dienas, visokių darbų vejamas, visokių rūpesčių, nes jei čia lėtai dirbsi, tai rezultatai bus kitokie. Apie organizacinius darbus tenka užmiršti, kai 5-6 dienas išbūni fabrike ar kur nors įstaigoj, nes kiekvienas nori, kad tu uždirbtum ne tik sau, bet ir visiems kitiems, dar ir pelno padarytum. Taip viskas apskaičiuota, kad tau skirtasis darbas turi būti įvykdytas. Ekonomiškai įsikurti tereikia trumpesnio laiko, negu kituose kraštuose, bet tas laikas tave suėda, nualina, tad žmogus dažnai pagalvoji: kam čia visą laiką plėšytis! Bet tai yra Amerika, toks jau čia gyvenimo būdas.

Dabar kiek lietuviško gyvenimo įvykių. Nieko čia ypatinga nėra, bet vistiek visa savo keliu bėga. Kas buvo prieš 7 metus, jau nebetinka šiandien. Ir laisvės kely, dėl ryšių su kraštu, besiilginti širdis, skausmas dėl savos gimtinės ir paliktųjų alina kasdien ir kelia klausimą, argi kada vėl teks pažvelgti laisvai į savo kraštą, argi pasikeis padėtis ir neteks kaip dabar lyg kalėjime ten nuvykus nieko nepamatyti?

Vieni mūsų, svetur gyvendami, jau tapome tokiais oportunistais, kad su savo tautiečiu kartais nebenorim kalbėtis lietuviškai ir gražiai išsikalbėti įvairiais gyvenimo klausimais. Štai nemalonus įvykis tarp mūsų, buvusių Anglijoj, lietuvių, mažoj grupėj. Chicagoje čia apsigyveno jų daugiau kaip 1000 ir ramiai sau kuria ateitį. Niekas čia kalnų nenuvers, nes čia ir taip gausybė veiklos, žmogus kartais nežinai, kuriuos geriau paremti. Štai prieš 7 metus įsisteigęs buvusių Anglijoj lietuvių klubas veikė, šelpė, geri darbai tai liudija, bet vidaus organizacinėj srityje pradėjo virti nesutarimai. Vieniems nepatiko, kad klubas privataus pobūdžio, visokių reikalavimų pilnas, kad jis uždaras. Buvau trejus metus pirmininku, nieko bloga nebuvo, visus priėmiau ir kviečiau, kas kuo gali padėti. Tačiau kai kartą pakviečiau prie darbo bankete kitus žmones, mūsų 12 klubo niekieno nerinktų apaštalų vėliau užsigavo ir persimetė žodžiais. Sušaukiau Jaunimo Centre susirinkimą, daugelis atvyko, nutarėm rengti gegužinę, ją suruošėm, vėliau viskas lyg aptilo, bet užsigavusieji ir nepriklausą valdybai pradėjo sudarę sąrašą reikalauti viešo susirinkimo. Tas viešas susirinkimas įvyko, labai daug aštrių žodžių paskiesta, atsistatydino A. Pužauskas iš valdybos, vėliau išrinktas iš klubo narių Matulis. Nepatenkintieji prašėsi priimami į valdybas ar narius, bet jie susidūrė su įvairiomis sąlygomis, todėl praeitą rudenį sukvietė pasitarimą Halyvoodo salėje, tačiau niekieno nerinktoji valdyba nesiteikė atvykti ir gražiai reikalus spręsti. Buvę Anglijoj lietuviai tokio uždaro klubo veikla nepatenkinti, nes vis susirinkimai būdavo skelbiami tik savųjų tarpe, privačiuose butuose, todėl ne vienam buvo nepatogu lįsti kur nors į „beismontą". Klubo valdybos rinkimai būdavo atliekami „savųjų" tarpe, jau iš anksto pasikalbėjus, kas joje bus.

Žinoma, niekas čia nedraudžia uždarai veikti, tačiau vienai grupelei žmonių nepridera diktuoti šimtams, ir tai daugeliui kėlė sumanymą, kad reikia operaciją daryti, viešai kasmet rinkti valdybas, visiem be jokių sąlygų veikti, daugiau draugiškumu remtis. Juk šita karta išnyks, ir tų veikimų nebebus, nes organizacijos be naujų narių išmiršta.

Tai tokia trumpa istorija, ir to pasėkoj dabar turim du buvusių Anglijoj lietuvių klubus. Gal prie to nesutarimo prisidėjau aš, nes netyčia, rašydamas 5 metų veiklą, ėmiau ir vietoj pajamų paraišiau pelną. Žinoma, aiški klaida, labai atsiprašau, bet tai tik, žinoma, priedelis: norint rasti klaidų, galima jų užtikti ir „didžiųjų" žurnalistų straipsniuose. Nemiela, kad taip įvyko, bet dabar bus gera konkurencija: ko vienas klubas neatsieks, tai kitas padarys. Tegu sau veikia, ir ko čia pykti, jei jau gražiuoju nesusikalbama! Nutariau iš savo pusės remti abu klubus, nes kitaip negaliu, esu demokratas ir prekybininkas, todėl stovėsiu neutralioj zonoj.

Naujojo klubo susirinkimas, kuriame dalyvavo ir S. Nenortas iš DBLS CV, parodė neapgalvotų pasikarščiavimų ir nepatyrimo organizaciniame gyvenime. Pirmiausia negerai, kad organizatoriai pasivadino „demokratiniu" komitetu. Antra, neturėjo būti diktuojama senajam klubui ir kišamasi į jo vidaus reikalus, nes ano klubo valdyba ir kviestieji nariai nedalyvavo susirinkime. Jie nenorėjo ateiti, jie sutarė toliau tęsti veiklą, o iš šalies, žinoma, pasakyti: atiduokit dokumentus ir turtą, net rezoliucijoj, labai netiko. Naujasis klubas turėjo pradėti veikti nė žodžiu viešai nekliudęs senojo, nes jei anie senojo klubo vadovai nesutiko eiti į derybas ir į susirinkimą nė vieno delegato atsiųsti, tai kam bekalbinti! Nors ir aš priklausiau senajam klubui ir esu jo revizijos komisijoj, tačiau nė žodelio nežinojau, kad naujojo klubo steigėjai kvietė senojo vadovus pasitarimams, nes man valdyba nieko nepranešė.

Tačiau dabar skilimas jau yra įvykęs, reikia eiti kartu su gyvenimu, ir aš linkėčiau veikti abiems klubams, kol bus noro veikti, ir nėra ko čia perdaug šokinėti, nes pamažu viskas išblės...

Būtų labai miela ir gražu, kad visi sueitume kartu. Juk esame iš tos pačios Lietuvos karo siaubo išmesti nelaimingi našlaičiai. Gerbkime vienas kitą, įpraskime prisitaikyti prie viens kito, nesvarbu, kokius mokslus būtume išėję ar turtus prisigyvenę ar kitokių laimėjimų atsiekę. Didžios nelaimės akivaizdoje artėkime prie viens kito. Tiek maža mūsų bėra, o dar tarp savęs keliame vaidus, kurie prasidėjo Vokietijos stovyklose ir čia lyg kirminas ėda mūsų gražiausius gyvenimo siekius. Tolerancija ir mokėjimas demokratiškai gyventi gali būti laidas laisvei atgauti, o jos mes visi vienodai trokštame šiais 1968 metais, minėdami 50 metų nuo jos atgavimo!

Visiems Anglijos lietuviams, „Europos Lietuvio" redaktoriui, DBLS ir kitoms organizacijoms nuoširdžiausi linkėjimai N. Metuose!

Bal. Brazdžionis

SUSIDOMĖJIMAS PARODA

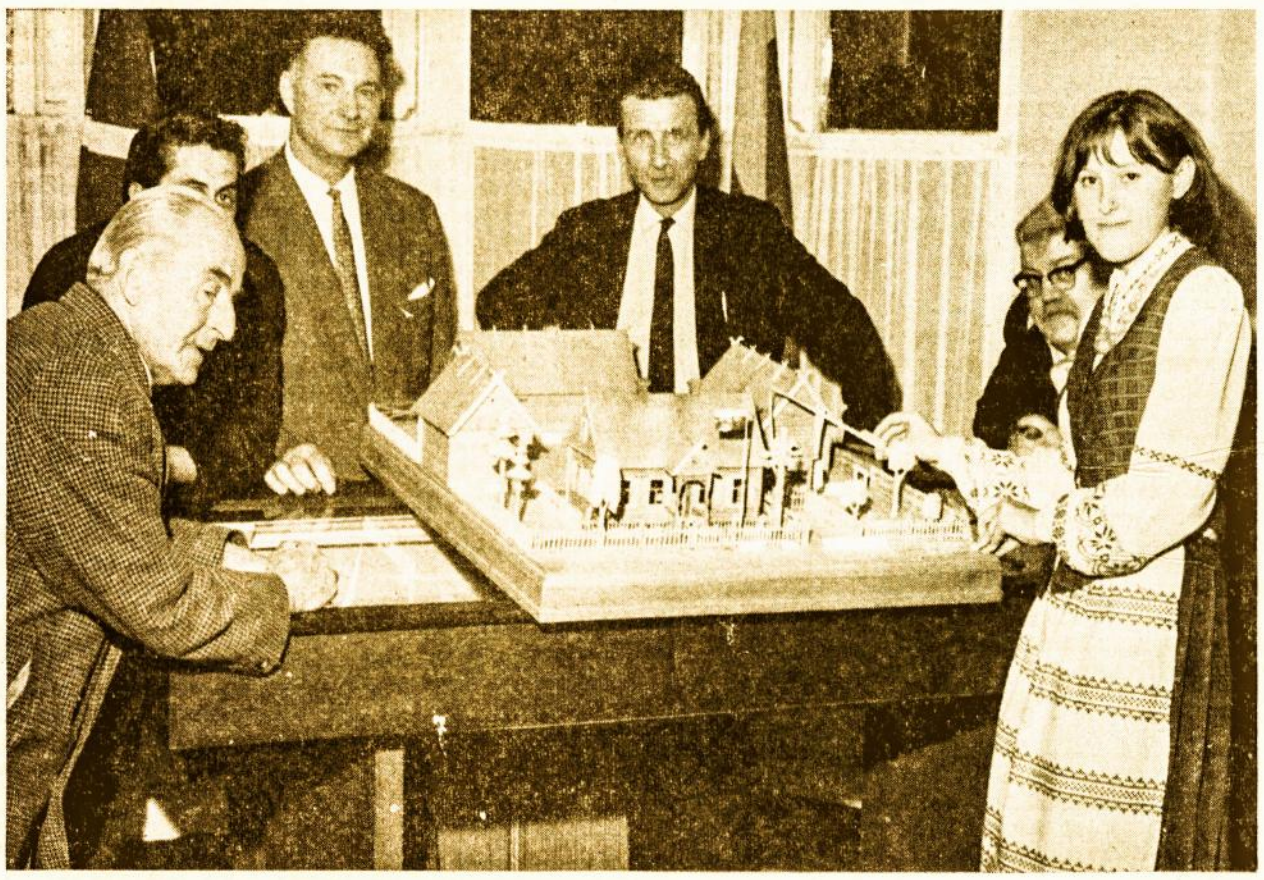

Jau buvome rašę, kad Eccles mieste prie Manchesterio, Monks Hall Museum, Kazys Steponavičius suruošė tautodailės ir kitokių lietuviškų dailenybių parodą, kuri praėjo sėkmingai. Parodą aplankė apie 1.500 žmonių, jos nuotraukų ir aprašymų buvo vietinėje spaudoje. Tautiniais drabužiais apsirengusi I. Jakubaitytė supažindinėjo lankytojus su išstatytaisiais dalykais.

Sakoma, kad tą parodą aplankiusieji ir jos eksponatus apžiūrėjusieji, dabar jau žino, jog Lietuva yra prie Baltijos jūros ir jog gintaras surandamas tos jūros dugne.

Didžiausias dėmesys buvo rodomas K. Steponavičiaus darbui — lietuvio sodybai, kurią matome šioje nuotraukoje.

Parodai darbų buvo paskolinę J. Adomonis, F. Ramonis, A. Kvedaravičius, V. Bakys, gintaro dirbinių A. Kuzmickas, D. Dainauskas, J. Ivanauskas ir P. Navakauskas.

Anglų moterų draugija yra užsiprašiusi K. Steponavičių pakartoti joms parodą birželio mėn., o su gretimo Salfordo meno galerija jau sutarta, kad ten paroda bus liepos mėn.

Kitą savaitę spausdinsime įdomų ryšium su paroda „Europos Lietuviui" parašytąjį Madeleine Patry straipsnį.

SIUNTINIAI SAVIEMS

LIETUVIŲ NAMŲ AKC. BENDROVĖ

2 LADBROKE GARDENS, LONDON, W.11

ligi šiol yra atlikusi ir atlieka daug lietuviškų darbų. O prieš kurį laiką jí yra dar suorganizavusi

SIUNTINIŲ SKYRIŲ,

kuris pasitarnauja lietuviams, kai reikia geromis dovanomis pradžiuginti savuosius Lietuvoje.

Pasitarnaudamas šis skyrius laikosi tokio pagrindinio dėsnio: turi būti ko griežčiausiai prisilaikoma užsakytojo pageidavimų, kad būtų patenkintas užsakytojas ir džiaugtųsi gavėjas. Taigi per Bendrovės siuntinių skyrių užsakant gaunama grynai ta prekė, kurios nori užsakytojas. Kadangi Bendrovė yra atsisakiusi minties sudarinėti kokius nors papigintus standartinius siuntinius, tai užsakytojas gauna tik tokią prekę, kokios jis nori ir prašo. Niekas jam neperšama ir nesiūloma.

Medžiagos pasirenkamos pagal pavyzdžius.

Tasai Lietuvių Namų Akc. Bendrovės

SIUNTINIŲ SKYRIUS

yra jau įsigijęs tautiečių pasitikėjimą. Kas per jį siuntė, tai žino, kad viskas bus tiksliai, gerai ir greit sutvarkyta. O kas dar nepasinaudojo, tai kviečiamas išbandyti, nes juk kiekvienam labai ir patogu atsilyginant už „Europos Lietuvį" ar Nidos Knygų Klubo leidinius ar prašant kokių nors informacijų kartu sutvarkyti ir siuntinio reikalą, rašant vis tuo pačiu adresu:

2 LADBROKE GARDENS, LONDON, W.11

VOKIETIJA

ZAF SUVAŽIAVIMAS

Gruodžio 3 d. Miunchene, Am Wasserturm svetainėje, įvyko Užsieniečių Pabėgėlių Sąjungos (ZAF) suvažiavimas. Savo atstovus atsiuntė 20 tautinių grupių. Lietuvių Bendruomenei atstovavo J. Barasas iš Kaiserslauterno ir teisininkas J. Kairys iš Miuncheno. Apsvarstyta eilė svarbių teisinių klausimų, išklausyta referatas užsieniečių rentų reikalu, išdiskutuota užsieniečių jaunimo pasų aprūpinimo problemos. Išrinkta nauja Sąjungos valdyba: pirmininkas — K. Odrobny, vicepirm. —Melnik, sekr. — D.M. Sedlar, iždininkas — E. Reisenberg. Kontrolės komisijon išrinktas J. Barasas. Priimta veiklos apyskaita už praėjusius metus, ir aptartas sekančių metų veiklos planas.

EUROPOS LIETUVIS —
LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1 Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Liet. Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 50 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams; Vokietijoje — DM 22.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.